

мають функції фото і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису. Крім, цього пропонується у ч. 3 ст. 214 чинного КПК дозволити до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань: отримання пояснень; проведення медичного освідування; отримання висновків спеціаліста та зняття показань з технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису; вилучення знарядді і засобів вчинення кримінального проступку, речі і предмети, що є безпосереднім предметом кримінального проступку, або які виявлені під час затримання особи, особистого огляду або огляду речей. Дана корекція кримінального процесуального закону не узгоджується з його базовими положеннями щодо видів доказів у кримінальному провадженні, призводить до дублювання із змістом ст. 99 чинного КПК, а також по суті надає можливості проведення процесуальних дій направлених на збирання доказів до внесення даних в Єдиний реєстр досудового розслідування.

Шехацов Руслан Миколайович,

доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики факультету № 1 Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Львівського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ВПЛИВ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ НА ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОСТУПКІВ

Зміни нормативних приписів статті 300 КПК України, які набудуть чинності з 01 січня 2020 року, збагатять пошуково-пізнавальні можливості дізнання негласними слідчими (розшуковими) діями, передбаченими у частині другій статті 264 та статті 268 КПК України. Такі зміни стали наслідком сприйняття українським законодавцем багаторічної практики Європейського суду з прав людини (далі ЄСПЛ) та досвіду діяльності органів досудового розслідування цілого ряду європейських країн, який був систематизований та викладений у Рекомендаціях Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Про «особливі методи розслідування» тяжких злочинів, у тому числі терористичних актів» N Rec (2005) 10 від 20 квітня 2005 р.

Так, підрозділ «а» Розділу II Додатка до цих Рекомендацій містить загальні принципи використання особливих методів

розслідування на державному рівні, якими є обов'язок держав у відповідності до вимог Європейської конвенції з прав людини: 1) вказати у державному законодавстві обставини та умови, за яких компетентні органи правомочні застосувати особливі методи розслідування; 2) прийняти належні законодавчі заходи, щоб дозволити, відповідно до пункту 1, використання особливих методів розслідування, аби зробити їх доступними для використання компетентними органами у тій мірі, в якій це необхідно в демократичному суспільстві для ефективного кримінального розслідування та переслідування; 3) прийняти належні законодавчі заходи, щоб забезпечити належний контроль за застосуванням спеціальних методів розслідування судовими органами та іншими незалежними органами шляхом попередньої видачі дозволу на їх використання, контролю під час розслідування або подальшого перегляду.

В контексті зазначених Рекомендацій розвивається й практика ЄСПЛ щодо застосування так званих особливих методів розслідування. По суті ці рекомендації були вироблені з урахуванням встановлених ЄСПЛ невідповідностей положенням ст. 6, 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод законодавства окремих держав Європи, в тому числі й України, та практики його застосування.

З прив'язкою до різновидів НС(Р)Д, які відповідно до статті 300 КПК України передбачені для досудового розслідування кримінальних проступків, та використання їх результатів у кримінальному провадженні ЄСПЛ приймав рішення щодо:

- зняття інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264 КПК) – «Великий брат стежить проти Великобританії» від 13.09.2018 р.;

- установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК) – «Бен Файза проти Франції» від 08.02.2018 р.;

- ознайомлення з матеріалами застосування спеціальних методів розслідування – «Едвардс проти Сполученого Королівства» від 27.10.2004, «Леас проти Естонії» від 06.03.2012 р., «Матанович проти Хорватії» від 04.04.2017, «Якуба проти України» від 19.02.2019.

Аналіз цих та багатьох інших рішень ЄСПЛ з питань застосування негласних слідчих (розшукових) дій в контексті практики здійснення кримінального провадження за КПК 2012 року свідчить про те, що питання невизначеності в законодавстві підстав, процедур прийняття процесуальних рішень щодо здійснення негласних актів розслідування, відсутності незалежного контролю, а саме судового контролю за дотриманням права підозрюваного, інших осіб під час їх проведення, відсутності порядку залучення у сферу доказування

результатів таких актів розслідування зняті завдяки нормативним приписам КПК 2012 року.

Але зберігається імовірність таких порушень під час застосування негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальних провадженнях щодо кримінальних проступків, на які вже звертав увагу ЄСПЛ:

- не достатнє обґрунтування щодо особливих обставин справи, зокрема, чому розслідування не могло бути проведене за допомогою інших менш суворих (інтрузивних) засобів (п. 113 рішення «Матанович проти Хорватії» від 4.04.2017 р.);

- не надання в повному обсязі для ознайомлення стороні захисту матеріалів проведення негласних слідчих (розшукових) дій (п. 33-39 рішення «Едвардс проти Сполученого Королівства» від 27.10.2004, п. 77 рішення «Леас проти Естонії» від 06.03.2012 р., п.п. 33-35 «Корелліс проти Кіпру», п. 161 рішення «Матанович проти Хорватії» від 4.04.2017 р., п. 45 рішення «Якуба проти України» від 19.02.2019).

Вважаємо, що цим питанням, не дивлячись на значний досвід застосування негласних слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування злочинів, треба приділяти увагу як під час проведення відповідних занять на курсах спеціалізації для майбутніх керівників органів дізнання та дізнавачів, так і у їхній практичних діяльності.

Юсупов Володимир Васильович,

провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем криміналістичного забезпечення та судової експертології навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник;

Черняховський Богдан Вікторович,

старший слідчий в особливо важливих справах Головного слідчого управління Національної поліції України

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ІНСТИТУТУ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОСТУПКІВ ЯК ЕЛЕМЕНТУ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

Концепція реформування кримінальної юстиції України, затверджена Указом Президента України від 8 квітня 2008 року № 311/2008 (далі – Концепція) сформована на принципах багатовікових національних традицій правотворення і судівництва,